

Segona oportunitat per estudiar: de la guerra de Síria a la Universitat de Barcelona

La UB va trobar la fórmula perquè joves de zones de guerra poguessin venir aquí a continuar els seus estudis. L'Ajuntament de Barcelona va ser la primera administració a donar-hi suport. Ara volen que el programa s'estengui a altres universitats.

Núria Peraire

Graduació dels estudiants del Programa de la Universitat de Barcelona per a joves refugiats i de zones en conflicte / UB

Fa només tres anys, quan en Daniel sortia de casa seva a Damasc (Síria) per anar cap a la universitat no sabia si tornaria a casa o moriria per les bombes. Estava estudiant enginyeria industrial i anava cada dia a classe perquè, tal i com diu ell, “si no estudies et quedes sense futur, i si em quedava a casa podia morir igualment”. Tot va canviar gràcies a un paper. **Va aconseguir el visat d'estudiant i així va viatjar fins a Barcelona.** Ja no hi ha bombes. Ara en Daniel sí que sap que tornarà a casa quan acabi el dia.

Però res és tan fàcil. El viatge del Daniel fins a Barcelona va ser llarg. Primer va haver d'anar al Líban. Allà va agafar un avió fins a Turquia. Esperar unes hores més i tornar a volar, ara ja sense més escales, fins a Barcelona. Aleshores era un jove de 19 anys, que no havia sortit mai de Damasc, a qui van haver d'explicar prèviament des de Catalunya per telèfon com funciona un aeroport per

saber on hauria de deixar la maleta i com trobar la porta d'embarcament. Durant el vol va passar fred. Veia altres viatgers que tenien mantes, però ell no sabia que també en podia demanar una. Per tant, va passar fred durant totes les hores de trajecte. No va poder dormir i va arribar a Barcelona mort de son.

L'esperaven per donar-li la benvinguda. El van acompanyar a comprar una targeta pel telèfon mòbil perquè pogués avisar la família que ja era a Catalunya. I el van portar a la residència d'estudiants de la Universitat de Barcelona. "Estava tan concentrat en agafar el vol i arribar a Barcelona que no havia ni pensat on dormiria ni què faria quan arribés aquí", recorda ara en Daniel.

Tot el seu periple ha estat possible gràcies al [Programa de la Universitat de Barcelona de suport a les persones refugiades i provinents de zones en conflicte](#). Un programa que té com a element clau el curs de transició. A les persones joves que estan en edat d'estudiar se'ls ofereix la possibilitat de venir a la UB, previ compliment d'uns requisits per tal d'aconseguir el visat d'estudiant.

Un projecte pioner

La coordinadora del programa de suport de la UB, Cati Jerez, recorda com tot va començar l'any 2015. Aleshores la imatge del nen Aylan mort a les costes de Turquia va indignar mig món. Molts ciutadans de Catalunya van mobilitzar-se per acollir refugiats. L'Ajuntament de Barcelona va rebre centenars d'E-mails de veïns que oferien casa seva. Però el govern espanyol de Mariano Rajoy evitava que arribessin. Recorda Cati Jerez que, aleshores, "les institucions van començar a pensar què podien fer pel seu compte. També la Universitat. Però aquí es va fer amb una característica peculiar. Qui va encapçalar el procés de recerca d'una solució per a les persones en zones de conflicte va ser el mateix rectorat". Aleshores el rector, ara jubilat, Dídac Ramírez, va posar fil a l'agulla per aprofitar els visats universitaris per aconseguir traslladar cap aquí joves atrapats per les guerres. El director de la [Fundació Solidaritat UB](#), Xavier López, defineix el curs de transició com a **innovador, pioner i referent**. I creu que ja està consolidat com a política de la Universitat, perquè "el seu impuls ja no depèn de l'equip de rectorat que hi hagi". López destaca els dos objectius del curs. Un d'ells és facilitar a les persones joves la continuïtat dels estudis i alhora és un instrument per ajudar aquells que estan en situació de risc i de vulneració dels seus drets.

La Cati continua fent memòria: "L'any 2015 ens va arribar el cas d'un noi sirià que havia d'incorporar-se a l'exèrcit, i això en aquell context de conflicte vol dir que aniria a la guerra. I allà només tens dues opcions, o mates o et maten". A partir d'aquí es van preocupar per portar-lo cap a Catalunya aprofitant que existeixen els visats d'estudiants. S'idea la noció d'un curs de transició, que serà el primer que faran abans de començar la carrera. Al curs estudien català i castellà i, a més, reben suport legal i emocional. I en arribar, la Universitat els ofereix un lloc on estar-se durant el primer any.

Els i les estudiants se seleccionen segons **criteris de vulnerabilitat dels seus drets humans i també de la seva vulnerabilitat econòmica**. Segons Cati Jerez, això és un tret distintiu del curs perquè sovint, per exemple, en les beques que donen organismes internacionals, es prioritza l'excel·lència acadèmica. "Però aquest no és el nostre criteri. Nosaltres les oferim a estudiants que estan en una situació molt vulnerable i que necessiten un espai de seguretat on reconstruir la seva vida i on reprendre el seu itinerari acadèmic".

Hi ha dues maneres d'accedir a la Universitat, fent les proves d'accés o tenint un mínim de crèdits que es puguin convalidar. Per tant, els i les joves que venen amb el visat d'estudiant han de portar tota la documentació per poder convalidar crèdits. Però les persones estudiants que provenen de països en guerra es troben que les administracions que els han de donar els documents han estat destruïdes o que no hi poden accedir per falta de seguretat. Per tant, la Universitat de Barcelona va

crear un protocol de convalidacions aquestes persones joves que venen de països en conflicte. Ho van fer juntament amb l'àrea de gestió acadèmica. En el protocol, es defineixen diferents formes de procedir en funció de la documentació que pot aportar cada estudiant. També es contempla la possibilitat que facin un examen per avaluar el seu nivell acadèmic.

El cas del Daniel és una clara mostra de **la complexitat amb què es troben per poder tirar endavant els tràmits** del visat. A través d'una ONG que treballa a Síria, ell va saber que tenia la possibilitat d'estudiar a Barcelona. Explica que un bon dia el van trucar, li van proposar la idea, i en cinc minuts va dir que sí. Li van donar els detalls de la documentació que havia de recopilar. En va prendre nota. Va trigar un any a tenir-la. "Em van dir que tenia l'oportunitat d'estudiar a Barcelona l'any 2015, quan ja estava acabant el batxillerat. La idea era començar la carrera universitària a Barcelona. Però els papers trigaven. I vaig començar els estudis universitaris d'enginyeria a Damasc. Anava recopilant els papers a mesura que els tenia, alguns documents de la meva universitat van trigar molt de temps, per tant, no confiava que finalment pogués venir. Al llarg dels mesos vaig recopilar certificats mèdics sobre la meva salut, documentació conforme no tinc antecedents penals... Anava fent una pila de papers". Finalment, el 2016 els va aconseguir tots.

El cas del Daniel, que ara té 22 anys, és molt diferent al del seu germà gran. Ell va repetir batxillerat amb la intenció de pujar nota per accedir a la universitat. Un cop ja havia repetit el curs, li van posar traves per fer l'examen d'accés universitari. Aleshores només li quedava una opció: incorporar-se a l'exèrcit. No ho volia pas fer i va decidir marxar de Síria. Va començar un viatge com a immigrant il·legal, passant per camps de refugiats, des de Síria fins als Països Baixos. Finalment ha regularitzat la seva situació allà i ha aconseguit portar-hi la resta de germans i els pares.

El Programa va rebre un dels Premis Magisterio - Protagonistes de l'Educació, atorgades per la

28 estudiants han rebut ajudes

Des del 2016, quan va començar a fer-se el curs de transició de la UB, hi han passat 28 alumnes. Des d'aleshores, la Universitat ha signat convenis amb diferents administracions, com ara l'Ajuntament de Barcelona. **El consistori va valorar molt positivament la iniciativa de la Universitat** i va ser la primera administració a col·laborar-hi per costejar el curs de transició i pagar els viatges dels estudiants cap a la ciutat.

Un cop els i les joves han passat el primer any aquí, la voluntat de la Fundació Solidaritat UB de la Universitat de Barcelona és que tinguin el màxim d'autonomia possible. Se'ls faciliten pisos a preus assequibles, gràcies a convenis amb ajuntaments, i se'ls ajuda perquè trobin una feina que puguin compaginar amb els estudis.

El programa es fa en col·laboració amb el Ministeri de l'Interior i les ambaixades. Un cop s'ha fet la tria de l'alumnat, en treball conjunt amb ONG's sobre el terreny, es presenta la documentació de les persones estudiants a les ambaixades i consolats perquè expedixin els visats. Segons Xavier López, la resposta sempre ha estat bona "almenys a nivell formal. Però aquesta bona resposta **no sempre es tradueix en la concessió dels visats**, depèn del consolat i de la conjuntura de cada país. Ens hem adonat del grau de discrecionalitat que hi ha en l'atorgament de visats. Nosaltres els donem tota la informació per simplificar els processos al màxim. Però tot i així, de vegades, el procés de concessió de visats s'encalla i no sabem per quin motiu".

En Zaki Jan té 23 anys, és de l'Afganistan i, com el Daniel, va arribar a Barcelona l'any 2016. Ell va decidir marxar per la manca de futur que tenia si es quedava allà i pel perill que patia. Va marxar com a immigrant il·legal i al llarg del camí, que el va portar entre altres països a l'Iran, va entrar en contacte amb una ONG. Explica com una nit mentre prenien te i xerraven amb els treballadors humanitaris, una de les treballadores li va dir que hi havia la possibilitat de continuar els estudis d'Economia a Barcelona. **En Zaki ho recorda com un gran moment.** "Quan em va dir que podia aconseguir papers i continuar amb els meus estudis, no m'ho podia creure. Em vaig posar molt content".

Ara en Zaki té una feina en una empresa de servei de menjar a domicili que li permet viure al seu propi pis amb una germana i el seu marit. Està estudiant Economia Internacional i, a més de millorar l'anglès i d'aprendre català i castellà al curs de transició, també aprendrà italià i alemany perquè les llengües són un requisit a la seva carrera. "No va ser fàcil aprendre dues llengües noves alhora. Després, quan vaig començar la carrera, em va agradar molt però també em costava molt. La majoria de conceptes no els recordava perquè vaig estar un temps sense estudiar mentre viatjava".

En Zaki va marxar de l'Afganistan amb la seva germana. Aleshores ell imaginava poder arribar al Canadà. "Era el país que més m'agradava després de l'Afganistan. **No em va passar pel cap que algun dia estaria a Barcelona.** Però com que aquí tenia l'oportunitat d'estudiar vaig voler venir".

Que el programa arribi a més universitats

El director de la Fundació Solidaritat UB explica que treballen perquè el 'Programa de suport a les persones refugiades i provinents de zones en conflicte' pugui ampliar-se a altres universitats. D'aquesta manera, "un cop els estudiants han fet el curs pont, podrien accedir a qualsevol carrera de qualsevol universitat a Catalunya o a tot l'Estat. Ho plantegem amb la idea que **cada universitat pogués acollir tres estudiants**, una xifra que trobem fàcilment assumible, tant per la universitat

com per les diputacions i ajuntaments amb els que es poden establir convenis. I també s'hauria de poder estendre a nivell europeu, un marc en el qual ja intercanviem bones pràctiques", diu Xavier López.

Quan el Daniel va acabar el curs pont volia continuar amb els estudis d'enginyeria industrial que havia començat a Síria i no entenia per què no podia. La Universitat de Barcelona, en la seva oferta, no té aquest tipus d'estudis i per això li van oferir alternatives. Finalment està estudiant Informàtica, una opció que també s'havia plantejat quan estava a Damasc i que li agrada.

En Xavier López destaca com els i les estudiants tiren endavant, com aprofiten les oportunitats que se'ls donen. Afegeix que "és clar que **tenim la responsabilitat d'acollir les persones que fugen de zones en conflicte**. És evident que s'han de fer polítiques d'acollida a llarg termini. Al llarg de la història de la humanitat sempre hi ha hagut persones refugiades, de vegades hem estat nosaltres, ara són unes altres persones, i està fora de discussió que les hem d'acollir".

En Daniel i el Zaki Jan van coincidir al primer curs de transició de la UB (2016-2017). Recorden com hi havia majoria de joves sirians. Però no tothom era del mateix bàndol de la guerra al seu país d'origen. No hi havia discussions ni retrets, però sí certa divisió, recorden, en un clima de convivència. En Daniel fa la seva pròpia explicació de com la divisió i l'odi es poden acabar. "El meu poble, prop de Damasc, és un poble d'agricultors. Abans els cristians i els musulmans compartien la terra, la religió no era un obstacle per compartir-la. Però amb la guerra, la religió va començar a importar. En arribar aquí, a la classe es notava certa divisió entre els sirians, però vam conviure bé. Des del 2016 les coses han canviat. **Ara a la residència universitària hi conviuen persones de religions molt diferents**. La religió de cadascú ja no importa. Quan vaig arribar es parlava més de política i senties més la distància amb els altres, ara ja no. Ja no es parla d'aquest temes i tots ens hem obert amb els altres. I ara penso, per què abans importava tant si eres musulmà o cristià? Amb el temps veus que és una diferència que no t'hauria de marcar la vida. Per què importa tant la religió o la política? Si ara som veïns i podem compartir coses, per què durant molt temps, pel fet de pensar diferent, hem construït una paret entre nosaltres?".